อุมัรฝังลูกสาว

โดย *ฮัยซอล อาลฮาอีม์*

ในขณะที่ท่านอุมัร บิน อัล-ค็อฏฏอบ رضي الله عنه ร่วมวงสนทนากับสหายของท่านอยู่นั้น พลันท่านก็หัวเราะและสักพักท่านก็ร้องไห้ ภาพดังกล่าวสร้างความงุนงงฉงนใจให้กับผู้อยู่ในวงสนทนายิ่งนัก

“เกิดอะไรขึ้นกับท่านหรือ?” เสียงหนึ่งเอ่ยถาม

ท่านตอบว่า

“ฉันนึกถึงวันวานสมัยญาฮิลียะฮฺ พวกเราได้ปั้นเจว็ดจากผลอินทผลัมแล้วพวกเราก็บูชามัน หากพวกเราหิว พวกเราก็หยิบมันมากิน นี่คือสาเหตุที่ทำให้ฉันหัวเราะ ส่วนที่ทำให้ฉันหลั่งน้ำตาคือ ฉันมีลูกสาวคนหนึ่ง ฉันตั้งใจจะฝังเธอ แล้วฉันก็ได้พาเธอไปยังท้องทะเลทราย ในขณะที่ลงมือขุดหลุมอยู่นั้น มือน้อย ๆ ของเธอได้คอยปัดเศษดินที่ติดเคราของฉัน เมื่อขุดหลุมเสร็จ ฉันก็ได้ฝังเธอทั้งเป็น”

เมื่อพูดถึงความโหดร้ายป่าเถื่อนของสังคมสมัยญาฮิลียะฮฺ[1] นอกจากเรื่องการรบราฆ่าฟันกันแล้ว หลายคนนึกถึงวัฒนธรรม “การฝังลูกสาวทั้งเป็น” เพราะการมีลูกสาวถือเป็นความอับอายขายหน้าตามความคิดอันผิดเพี้ยนของคนบางกลุ่มในยุคนั้น และเมื่อพูดถึงเรื่องราวการฝังลูกสาวทั้งเป็น หลายคนมักนึกถึงเรื่องเล่าที่ท่านอุมัร رضي الله عنه ได้ฝังลูกสาวของตัวเองทั้งเป็น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่หลายคนคงเคยฟังผ่านหูมาแล้ว เพราะเป็นเรื่องที่มีการเล่ามานานนมและกระจายในวงกว้าง แต่หารู้ไม่ว่าเรื่องนี้ไม่มีต้นตอและแหล่งที่มาเลย ไม่มีกล่าวในหนังสือประวัติศาสตร์อิสลามแม้แต่เล่มเดียว ไม่ว่าจะด้วยสายรายงานที่อ่อนหรือเมาฎูอฺ (ปลอม) ก็ตาม

อับบาส มะหฺมูด อัล-อักกอด[2] ได้นำเรื่องนี้มาเล่าในหนังสือของท่านที่ชื่อว่า “อับเกาะรียะฮฺ อุมัร” (อัจฉริยะภาพของท่านอุมัร) หน้า ๒๒๑ ซึ่งเป็นหนังสือร่วมสมัยที่เก่าแก่ที่สุดที่หยิบยกเรื่องนี้มาเล่า[3] แต่ทั้งนี้ ผู้เขียนก็ไม่ได้อ้างแหล่งที่มาของเรื่องแต่อย่างใด และผู้เขียนเองก็มีความสงสัยแคลงใจอยู่เหมือนกันว่าเป็นความจริงหรือไม่

---

[1] ญาฮิลียะฮฺคือ สภาพสังคมชนอาหรับก่อนที่นบีมุหัมมัด ﷺ จะนำสาสน์อิสลามมาเผยแผ่ เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความป่าเถื่อนและหลงทาง

[2] นักประพันธ์และนักคิดชาวอียิปต์ผู้มีชื่อเสียง เสียชีวิตเมื่อปีค.ศ. 1964

[3] อัส-สัยยิด นิอฺมะตุลลอฮฺ อัล-ญะซาอิรียฺ (เสียชีวิตค.ศ.1691) นักวิชาการสายชีอะฮฺได้ระบุเรื่องนี้ไว้ในหนังสือ “อัล-อันวารฺ อัน-นุอฺมานียะฮฺ” (3/21) เช่นเดียวกัน โดยไม่ได้ระบุแหล่งที่มาแต่ประการใด นักวิชาการบางท่านเลยมีทรรศนะว่า เรื่องนี้ถูกกุขึ้นจากพวกรอฟิฎาะฮฺ

สำหรับข้อสังเกตของเรื่องนี้คือ

1. เรื่องดังกล่าวไม่มีแหล่งที่มาดังที่ได้กล่าวไป ซึ่งตามหลักวิชาการแล้วไม่สามารถนำมาเป็นหลักฐานหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้

2. การฝังลูกสาวทั้งเป็นถึงแม้จะเป็นวัฒนธรรมของอาหรับสมัยญาฮิลียะฮฺ แต่มิได้หมายรวมว่าจะเป็นวัฒนธรรมของอาหรับในสมัยนั้นทั้งหมด แต่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะอาหรับบางเผ่าเท่านั้น ยิ่งในเผ่ากุร็อยชฺซึ่งเป็นเผ่าของท่านอุมัร رضي الله عنه [4] และโดยเฉพาะในตระกูลอะดีย์ซึ่งเป็นตระกูลของท่านแล้ว ไม่เป็นที่รู้จักเลยว่ามีการฝังลูกสาว จะเห็นได้จากฟาฏิมะฮฺซึ่งเป็นน้องสาวของท่านอุมัรก็อยู่ในตระกูลนี้ นางมีอายุจนเติบใหญ่และได้แต่งงานกับสะอีด บิน ซัยดฺ ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับนางและเป็นหนึ่งในบรรดาเศาะฮาบะฮฺจำนวนสิบคนที่ท่านนบี ﷺ แจ้งข่าวดีว่าเป็นชาวสวรรค์[5]

3. หัฟเศาะฮฺ ลูกสาวคนโตของท่านอุมัร رضي الله عنه ผู้ที่สุ่มเสี่ยงที่สุดที่จะถูกฝัง แต่กลับมีชีวิตจนเติบใหญ่และเป็นหนึ่งในภริยาของท่านนบี ﷺ ในเวลาต่อมา

4. อัน-นุอฺมาน บิน บะชีรฺ เล่าว่า : ท่านอุมัร رضي الله عنه ถูกถามเกี่ยวกับอายะฮฺ

﴿ وَإِذَا ٱلْمَوْءُۥدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ ﴾

"และเมื่อทารกหญิงที่ถูกฝังได้ถูกถาม (ในวันกิยามัต)"[6]

---

[4] และเผ่าของท่านนบี ﷺ

[5] อัซ-ซะฮะบีย์, **สิยัรฺ อะอฺลาม อัน-นุบะลาอ์ เล่ม** 1, (เบรุต : อัร-ริซาละฮฺ, 1985), หน้า 124

[6] อัต-ตักวีรฺ, 81 : 8

ท่านตอบว่า “ก็อยสฺ บิน อาศิม ได้ไปหาท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ และเล่าว่า เขาได้ฝังลูกสาวตัวเองแปดคนในสมัยญาฮิลียะฮฺ แล้วท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ก็ให้เขาปล่อยทาสหนึ่งคนต่อลูกสาวหนึ่งคนที่ถูกฝัง เขาตอบไปว่า ฉันไม่มีทาสแต่ฉันมีอูฐจำนวนมาก ท่านเลยตอบว่า งั้นจงบริจาคอูฐหนึ่งตัวต่อลูกสาวหนึ่งคนที่ถูกฝัง”[7]

เรื่องข้างต้น ท่านอุมัร رضي الله عنه มิได้พูดถึงตัวเองเลย แต่กลับพูดถึงก็อยสฺ บิน อาศิม ซึ่งหากท่านเคยฝังลูกตัวเอง อย่างน้อยท่านก็ต้องพูดถึงตัวเองบ้าง[8]

5. การฝังลูกสาวทั้งเป็นในยุคญาฮิลียะฮฺนั้น พวกเขาจะฝังเมื่อทารกถูกคลอดออกมาทันที ไม่ใช่รอจนโต

[7] บันทึกโดยอัฏ-เฏาะบะรอนียฺในหนังสือ “อัล-มุอฺญัม อัล-กะบีรฺ”, ๑๘/๓๓๗. อัล-ฮัยษะมียฺกล่าวว่านักรานงานทุกคนเชื่อถือได้และชัยคฺอัล-อัลบานียฺมีทัศนะว่าหะดีษนี้ถูกต้อง

[8] ในหนังสือฟิกฮฺสังกัดมัซฮับอิมามอัช-ซาฟิอียฺบางเล่ม เช่น “อัล-บะยาน”(๑๑/๖๒๓) ของอัล-อิมรอนียฺ, “อัล-หาวีย์ อัล-กะบีรฺ”(๑๓/๑๔๘) ของ อัล-มาวัรดียฺ, “อัน-นัจญ์มฺ อัล-วะฮฺฮาจญ์” (๘/๕๙๑) ของ อัด-ดะมีรียฺ, “อัล-มัจญ์มูอฺ ของอิมามอัน-นะวะวียฺ”(๑๙/๑๘๗) ส่วนของชัยคฺอัล-มุฏีอียฺเป็นคนเขียน ต่างได้ระบุว่า “อุมัรได้ถามท่านนบีว่าเขาเคยฝังลูกสาวทั้งเป็น” ข้อเขียนดังกล่าวผู้เขียนไม่ได้ระบุแหล่งที่มาซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเป็นข้อผิดพลาดของผู้เขียนทั้งนี้ เพราะสายรายงานที่ถูกต้องจากอัน-นุอฺมาน บิน บะชีร ระบุว่า ท่านอุมัรเป็นคนที่ถูกถามเกี่ยวกับอายะฮฺการฝังลูกสาวทั้งเป็น แล้วท่านก็เล่าถึงเรื่องของก็อยสฺ บิน อาศิมที่ได้บอกกับท่านนบีว่าเขาได้ฝังลูกสาวทั้งเป็นจำนวนแปดคน ไม่ใช่ท่านอุมัรที่เป็นคนฝัง. วัลลอฮุอะอฺลัม

อัลลอฮฺตรัสถึงชนอาหรับสมัยญาฮิลียะฮฺว่า

﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلْقَوْمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓ ۚ أَيُمْسِكُهُۥ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُۥ فِى ٱلتُّرَابِ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ ﴾

“และเมื่อผู้ใดในหมู่พวกเขาได้รับข่าวว่าได้ลูกผู้หญิง ใบหน้าของเขาจะหมองคล้ำและเขาจะโศกเศร้า เขาจะหลบตัวเองจากกลุ่มชนเนื่องจากความอับอายที่ได้ถูกแจ้งแก่เขา เขาจะเก็บเอาไว้ด้วยความรู้สึกอัปยศหรือฝังมัน พึงรู้เถิด สิ่งที่พวกเขาตัดสินใจนั้นมันชั่วช้าแท้ ๆ”[9]

ส่วนเหตุการณ์หรือเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นกับท่านอุมัร رضي الله عنه นั้น จะเห็นได้ว่าลูกสาวของท่านอุมัรไม่ใช่ทารกแรกเกิด แต่เป็นเด็กสาวที่โตแล้ว ดังจะเห็นได้จากที่ลูกสาวของท่านปัดเศษดินที่ติดเคราของท่าน

จากหลักฐานต่าง ๆ ข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ท่านอุมัร رضي الله عنه ไม่เคยฝังลูกสาวของตัวเอง[10]

[9] อัน-นะหฺลฺ, : 16 : 58-59

[10] ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ http://islamqa.info/ar/132437

‘

นอกจากหัฟเศาะฮฺแล้ว

ท่านอุมัร رضي الله عنه ยังมีลูกสาวอีกสองคน

นั่นคือ ฟาฏิมะฮฺและรุก็อยยะฮฺ

’